

PREDAVANJE iz cikla predavanj BIOTSKA RAZNOLIKOST SLOVENIJE

Četrtek, 27.5.2010, ob 18. uri, Prirodoslovni muzej Slovenije

GLIVE – ne rastline, ne živali

Ta samosvoja skupina živih bitij je naselila vsa okolja in je nepogrešljiva za vzdrževanje življenja na Zemlji. V številnih posebnostih se glive razlikujejo od rastlin, živali in drugih organizmov, zato jih že več kot 50 let obravnavajo kot svoje kraljestvo. V razvojnih krogih pogosto oblikujejo večje število različnih oblik trosišč in trosov in ta pojav je lahko tako kompliciran in čudovit, da nima primere v živem svetu. Poznamo jih slabo, saj so doslej opisali le približno 5% vrst od množice gliv, ki so povsod okoli nas. Dobro bi bilo, da jih začnemo bolje spoznavati.

GLIVE

NE RASTLINE, NE ŽIVALI

doc. dr. Dušan Jurc

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Superkraljestvo **PROKARYOTA** (ali *Monera*, *Bacteria* in *Archaea*)

Superkraljestvo **EUKARYOTA**:

Kraljestvo **ŽIVALI** (*Animalia*)

Kraljestvo: **PRAŽIVALI** (*Protozoa*, *Protista*)

Kraljestvo **KROMISTI** (*Chromista*, sin. *Straminopila*)

Kraljestvo **GLIVE** (*Fungi*, *Mycota*)

    Deblo: *Ascomycota* (zaprtotrosnice, pribl. 33.000 vrst)

    Deblo: *Basidiomycota* (prostotrosnice, pribl. 22.500 vrst)

        Poddeblo: *Agaricomycotina*

        Poddeblo: *Pucciniomycotina* (rje)

        Poddeblo: *Ustilaginomycotina* (sneti)

    Deblo: *Zygomycota*

    Deblo: *Chytridiomycota*

    Deblo *Deuteromycota* (*Fungi imperfecti*, nepopolne glive - pribl. 15.000 vrst)

Kraljestvo: **RASTLINE** (*Plantae*)

(Glive so organizmi, ki jih proučujejo mikologi??)

Opisanih je približno 100.000 vrst gliv (imen je 454.252).

Vsako leto opišejo približno 1.200 novih vrst.

Ocenjujejo, da je na svetu približno 1.5 – 2 milijona vrst gliv.

Obstaja stalno razmerje med številom vrst gliv in višjih rastlin. V zmernih klimatih naj bi to razmerje bilo 1 : 4 in v tropih 1 : 6 v korist gliv.

Pri nas lahko torej pričakujemo približno 15.000 vrst gliv

Kraljestvo	Deblo	Število vrst v Sloveniji
PROTOZOA	<i>Mycetozoa</i>	50
CHROMISTA	<i>Hypochytriomycota</i>	
	<i>Labyrinthulomycota</i>	90
	<i>Omycota</i>	
FUNGI	<i>Ascomycota</i>	1.300
	<i>Basidiomycota</i>	2.960
	<i>Chytridiomycota</i>	?
	<i>Zygomycota</i>	?
	<i>Deuteromycota</i>	530
	SKUPAJ	4.930

Kraljestvo: **PRAŽIVALI** (*Protozoa, Protista*)

Deblo **Mycetozoa** (sluzavci) (*Myxomycota* po botanični nomenklaturi) – 3 razredi:

Protostelia (prvinarji) (*Protosteliomycetes* po botanični nomenklaturi) – 1 red, 4 družine, 16 rodov, 38 vrst

Myxogastria (sluzarji) (*Myxomycetes* po botanični nomenklaturi) – 5 redov, 14 družin, 62 rodov, 888 vrst

Dictyostelia (*Dictyosteliomycetes* po botanični nomenklaturi) – 1 red, 2 družini, 4 rodovi, 93 vrst

Kraljestvo **KROMISTI** (*Chromista*, sin. *Straminopila*)

10 debel, tri debla vključujejo organizme, ki so jih tradicionalno proučevali mikologi

Hypochytriomycota

Labyrinthulomycota

Oomycota – glivolike alge

(rod *Phytophthora*, *Pythium*)

Phytophthora cambivora

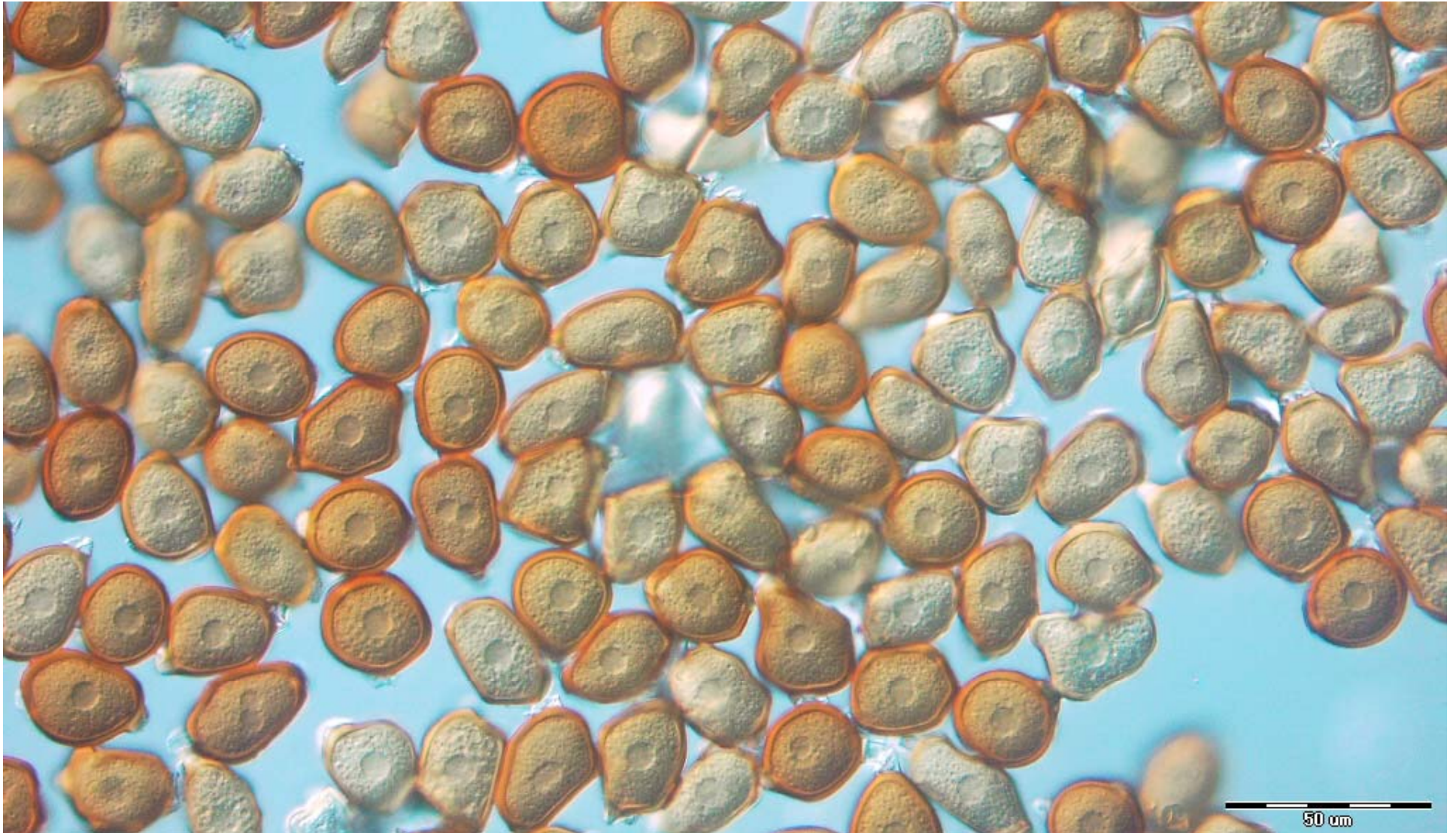

Kraljestvo **GLIVE** (*Fungi, Mycota*)

- v celicah imajo jedro (evkarioti)

Puccinia ficariae

- telo je sestavljeno iz cevastih, razvejanih celic (hif)

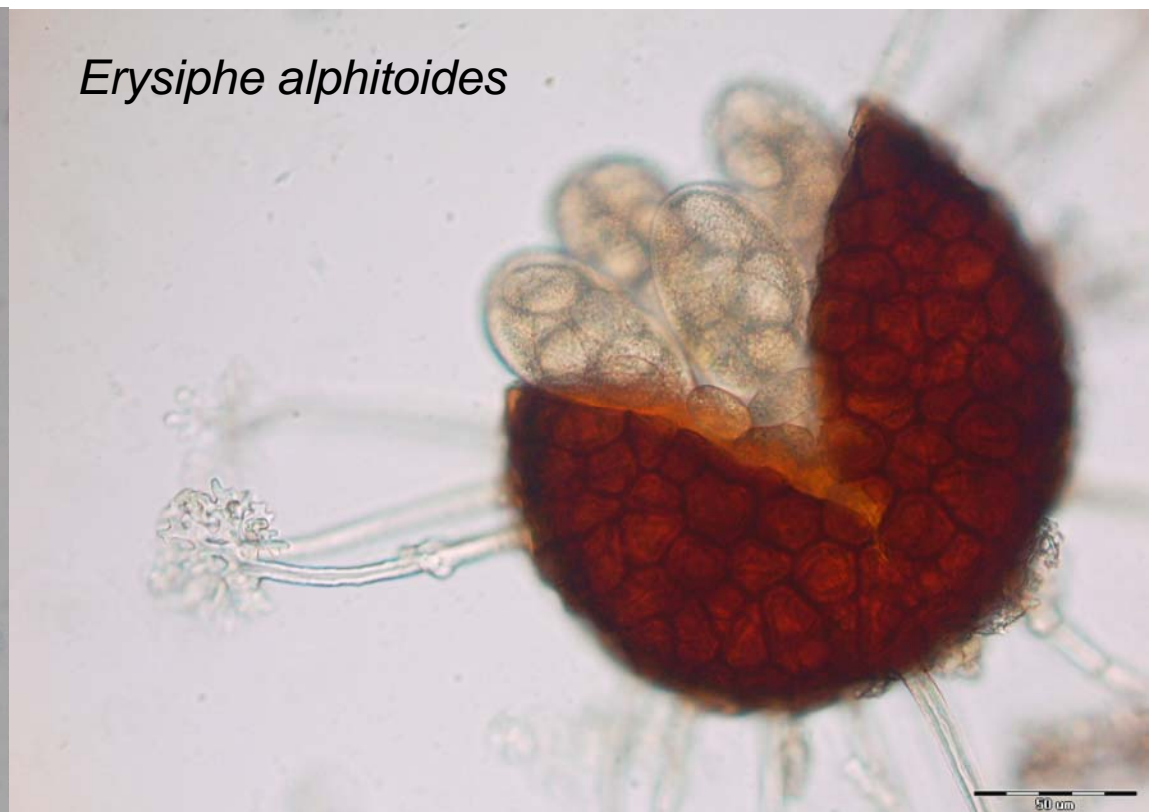
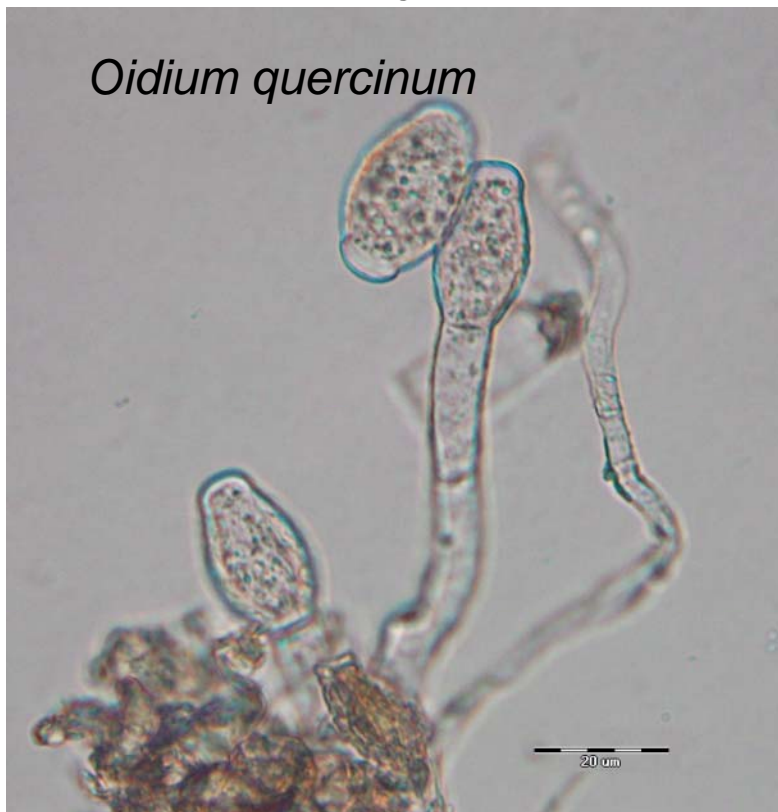

- razmnožujejo se s trosi (sporami), ki nastajajo na spolni (mejoza) ali nespolni način (vegetativno)

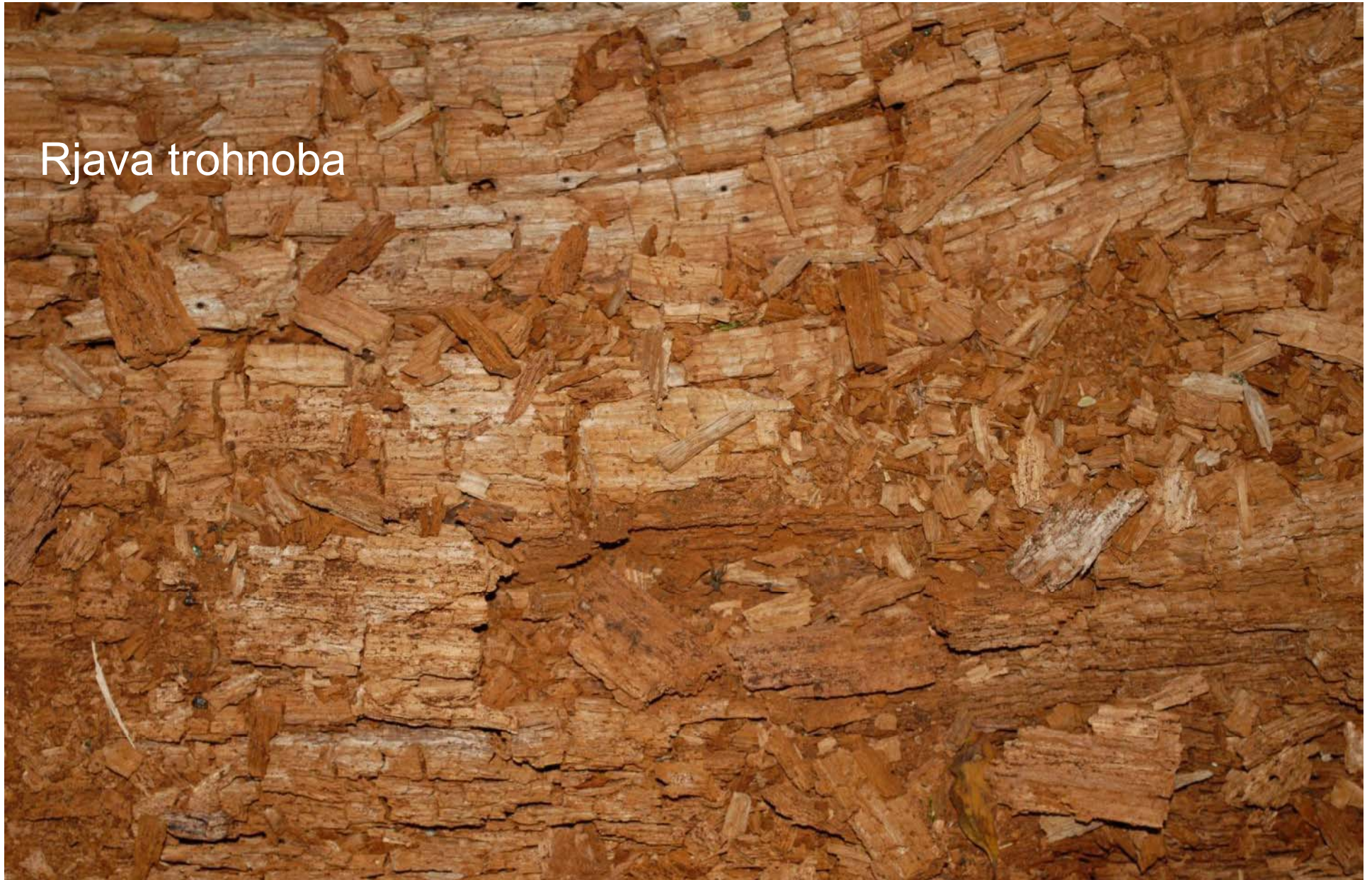

Glive običajno oblikujejo eno vrsto spolnih trosišč (**teleomorf**) in eno ali več oblik nespolnih trosišč (**anamorf**). Pojav, da ima določen organizem (ena vrsta) več razmnoževalnih oblik imenujemo **pleomorfizem**.

Glivo kot biološko enoto (organizem) imenujemo **holomorf** (teleomorf + en ali več anamorfov). Vsaka oblika trosišč ima lahko veljavno znanstveno ime in zato jo lahko uvrščamo v različne višje taksonomske enote.

- hrano vsrkavajo (absorbirajo) skozi celične stene

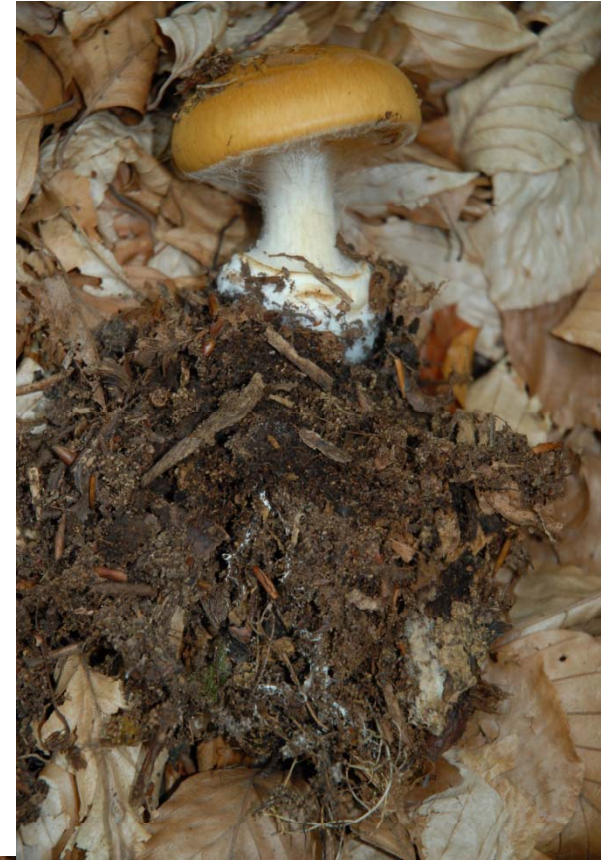
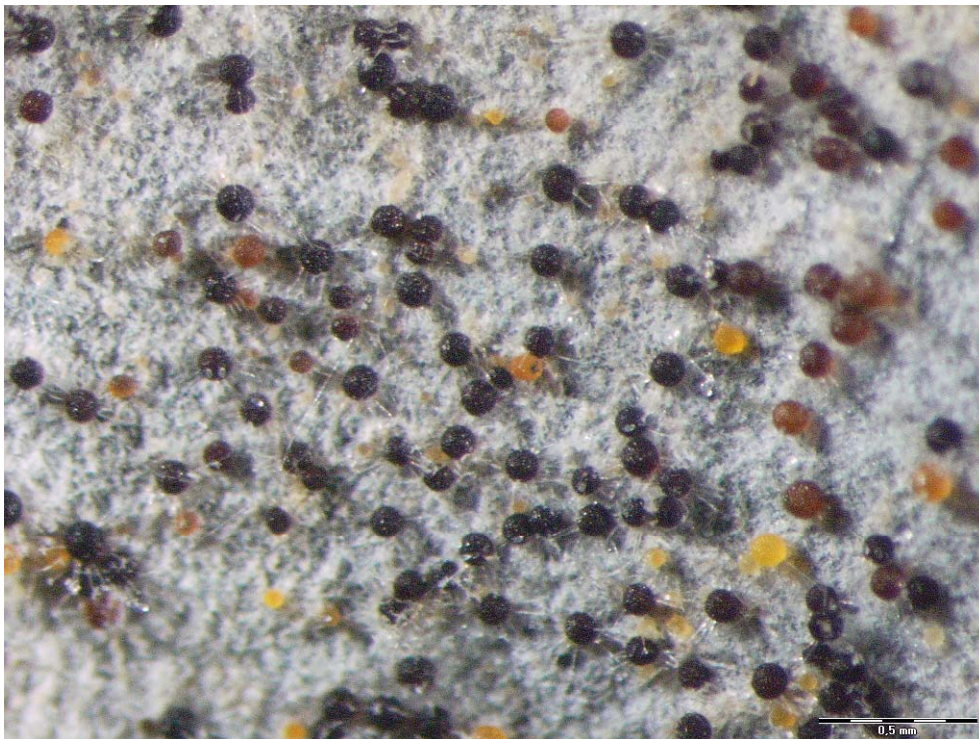

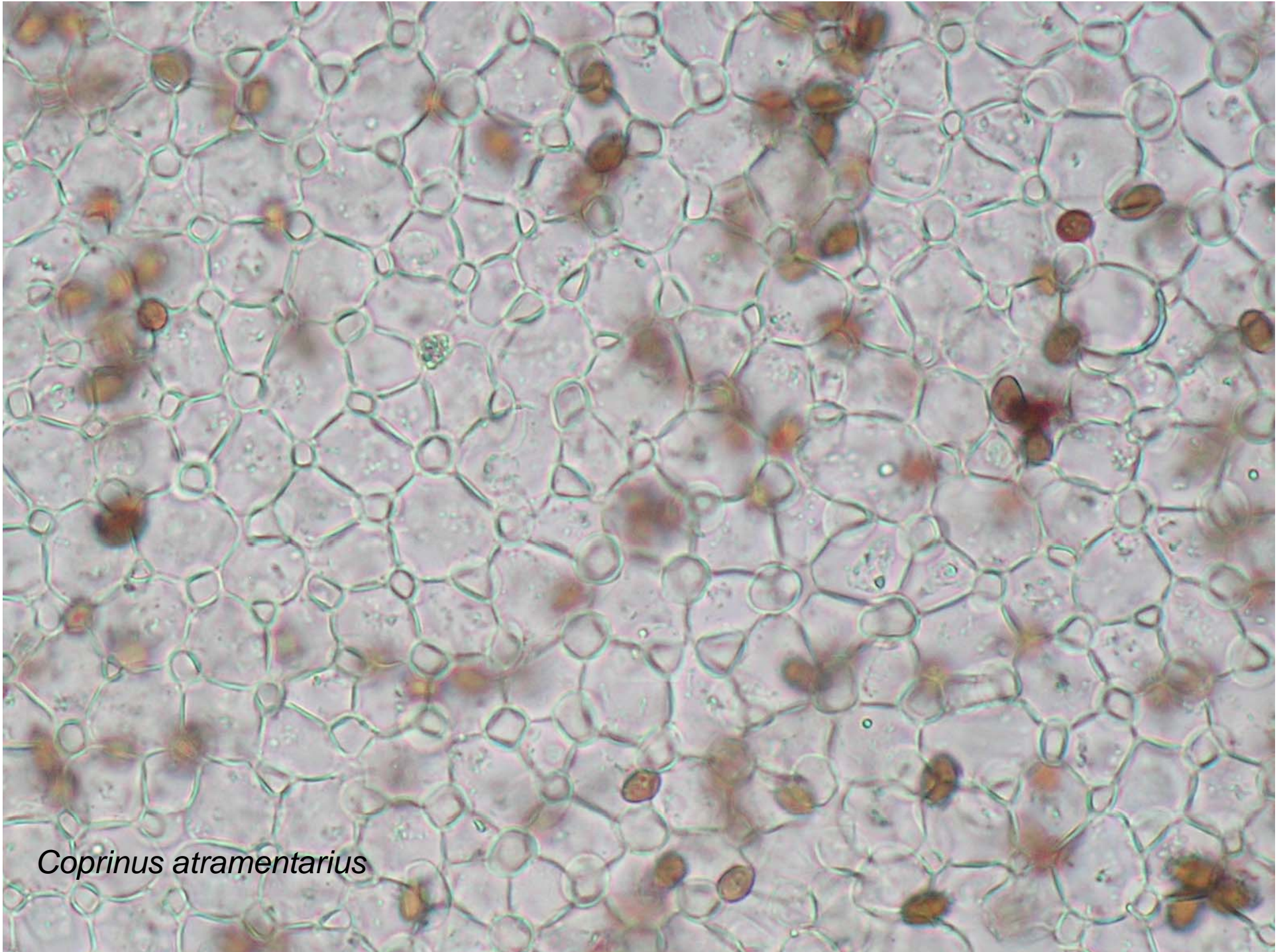
Rjava trohnoba

Bela trohnoba

- ne oblikujejo tkiv in telo je talus - sestavljeno je iz podgobja (micelija), ki v ustreznih razmerah oblikuje razmnoževalne organe (trošišča ali trosnjake).

Coprinus atramentarius

Deblo: **Ascomycota** (zaprtotrosnice, pribl. 64.000 vrst, 68 redov, nekateri pomembnejši:

Diaporthales, Diatrypales, Dothideales, Erysiphales, Eurotiales, Hypocreales, Ophiostomatales, Ostropales, Pezizales, Rhytismatales, Taphrinales, Xylariales

Nectria galligena

50 μm

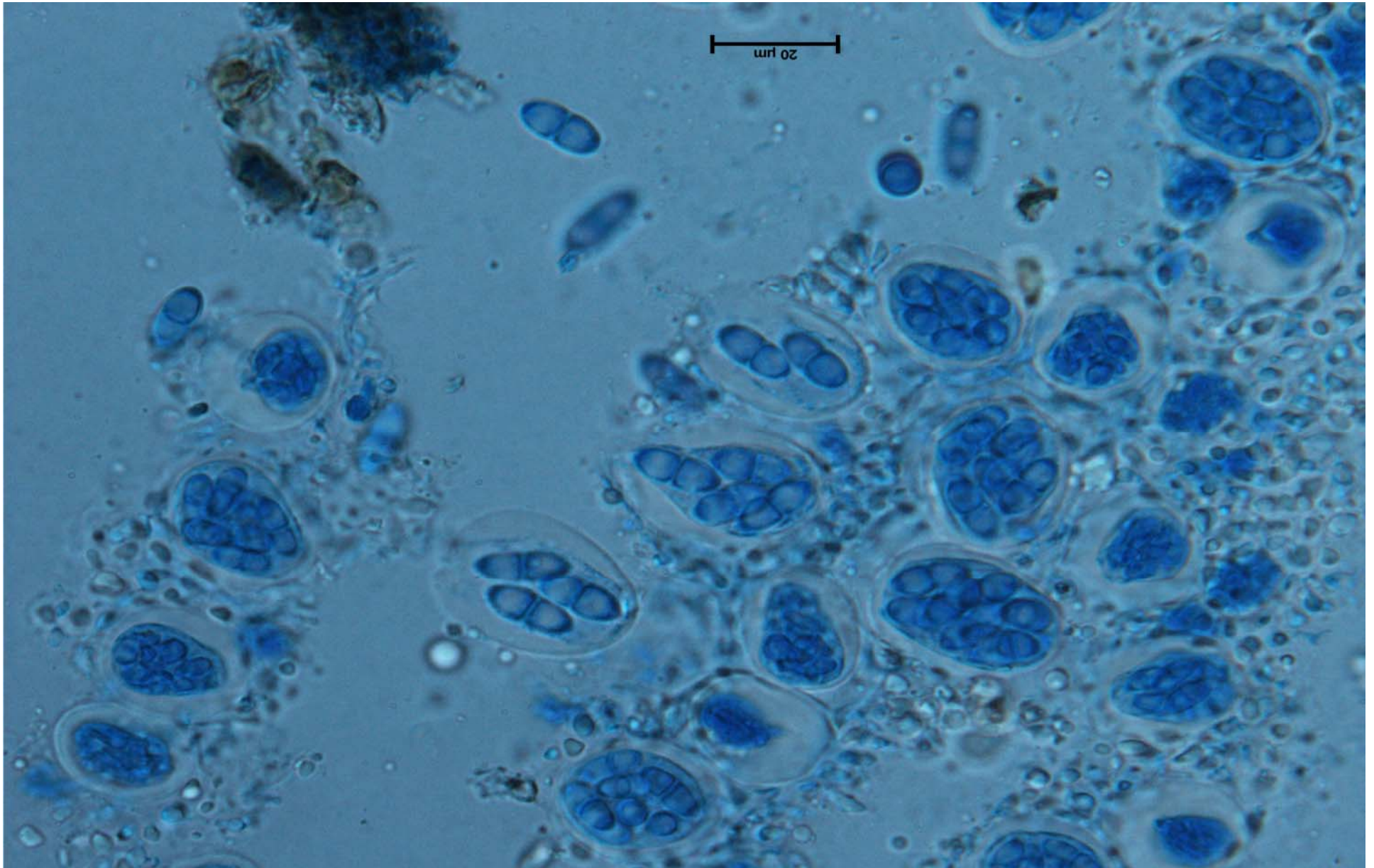
Thyriopsis halepensis (Dothideomycetes, Ascomycota)

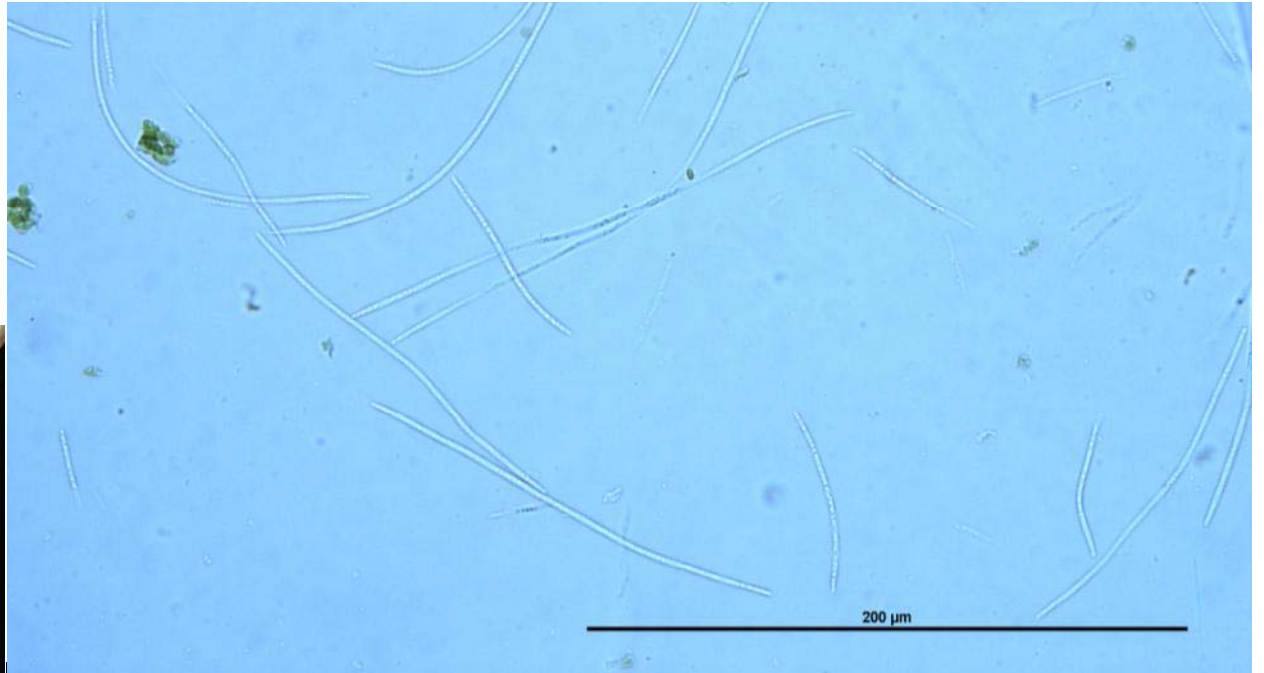
Thyriopsis halepensis

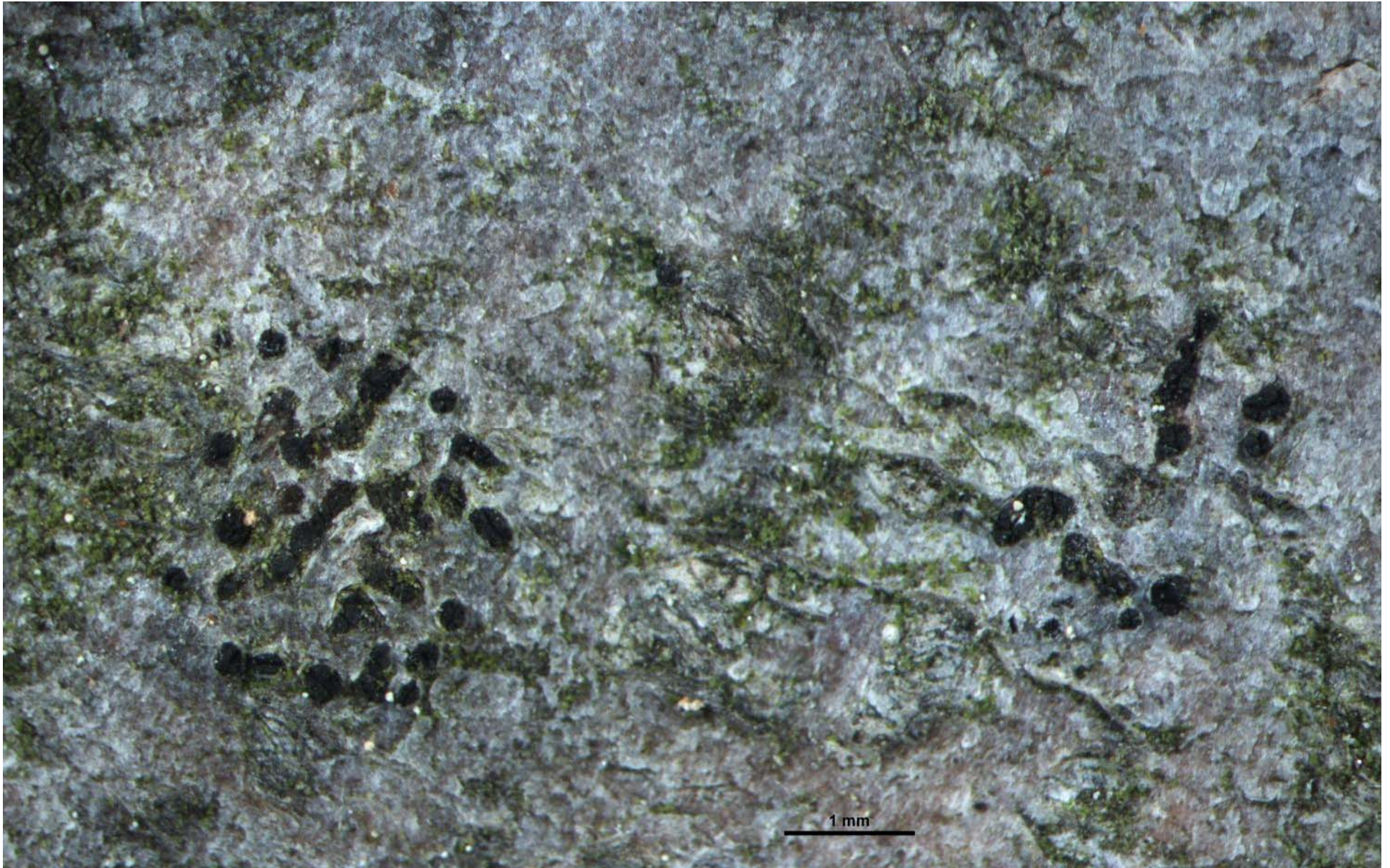
Thyriopsis halepensis

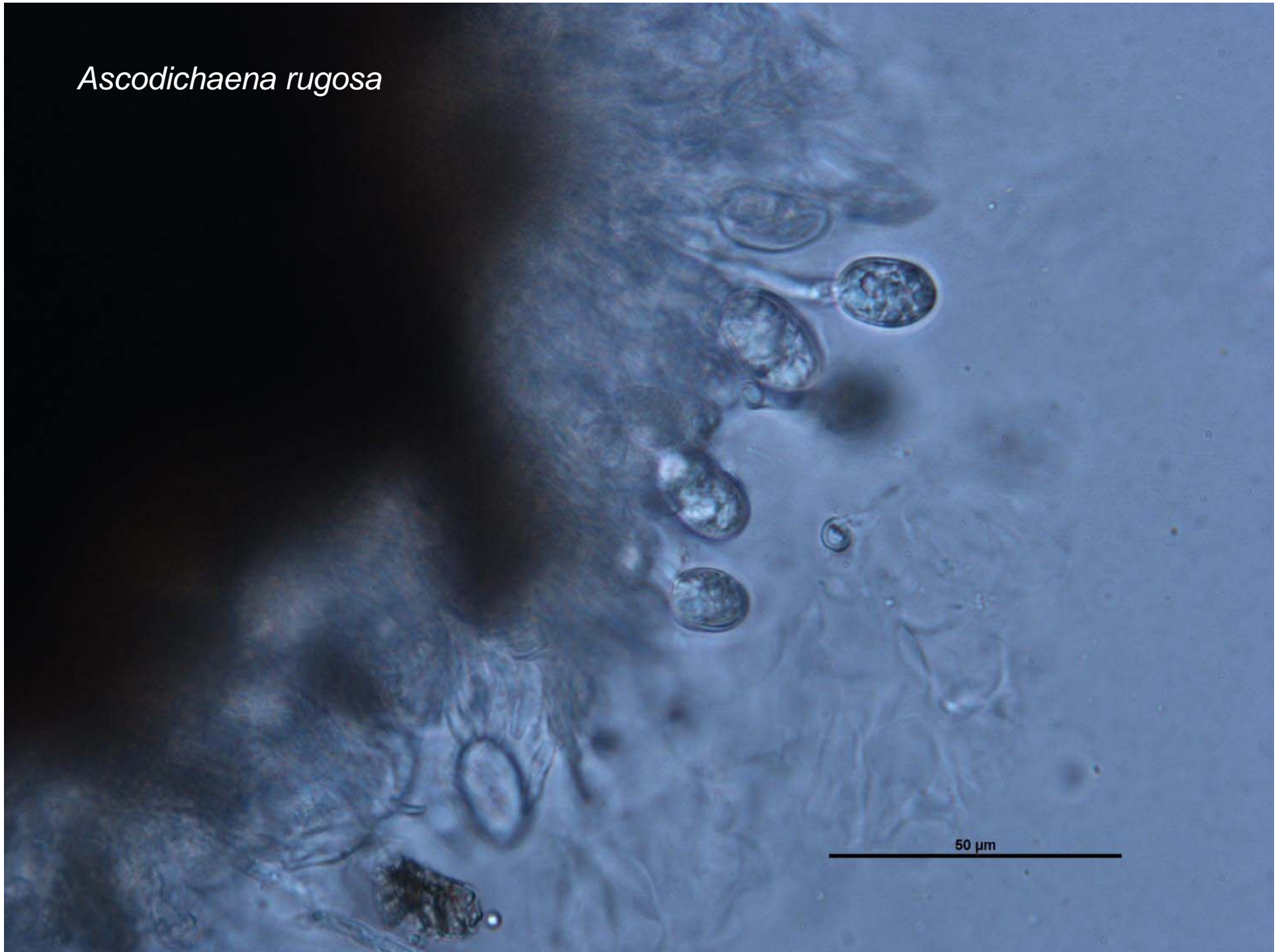
Epichloë typhina
(Sordariomycetes,
Ascomycota)

Ascodichaena rugosa (Leotiomyces, Ascomycota)

Ascodichaena rugosa

50 μ m

Asterosporium asterospermum (Incertae sedis, Ascomycota)

Asterosporium asterospermum

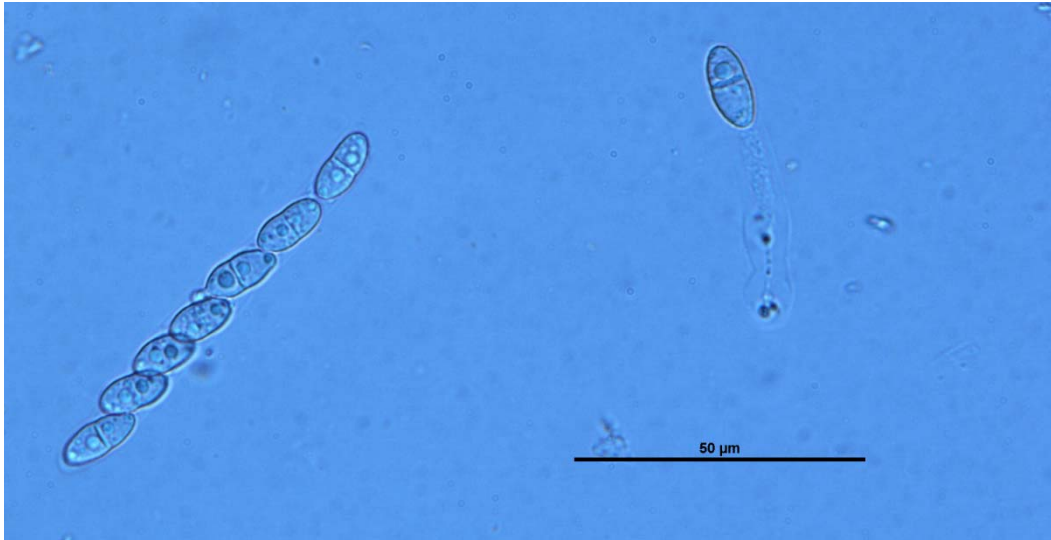
50 μ m

Nectria coccinea (Sordariomycetes, Ascomycota)

Nectria coccinea

Libertella faginea (T: *Eutypella quaternata*, Sordariomycetes, Ascomycota)

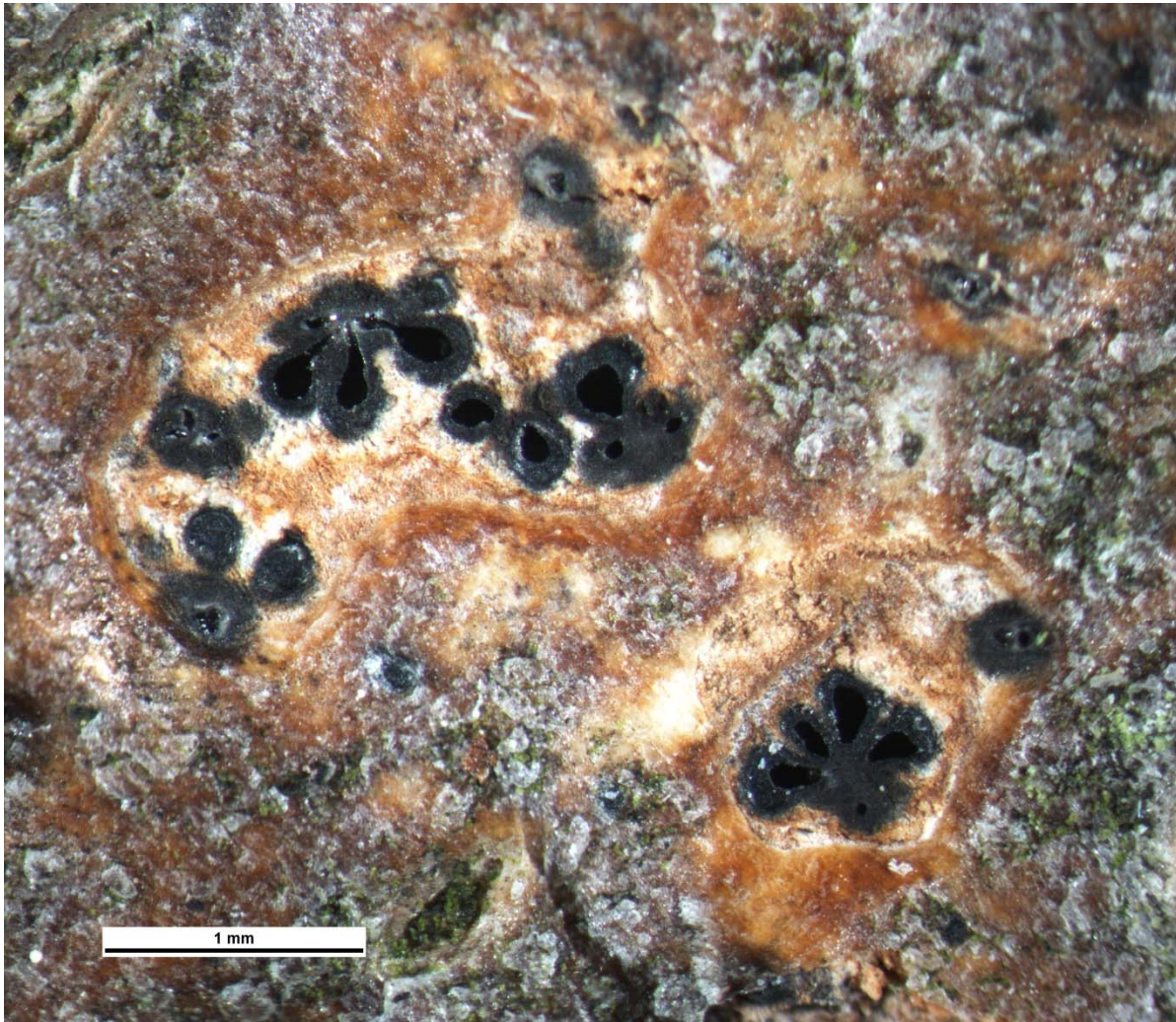
Libertella faginea

50 μm

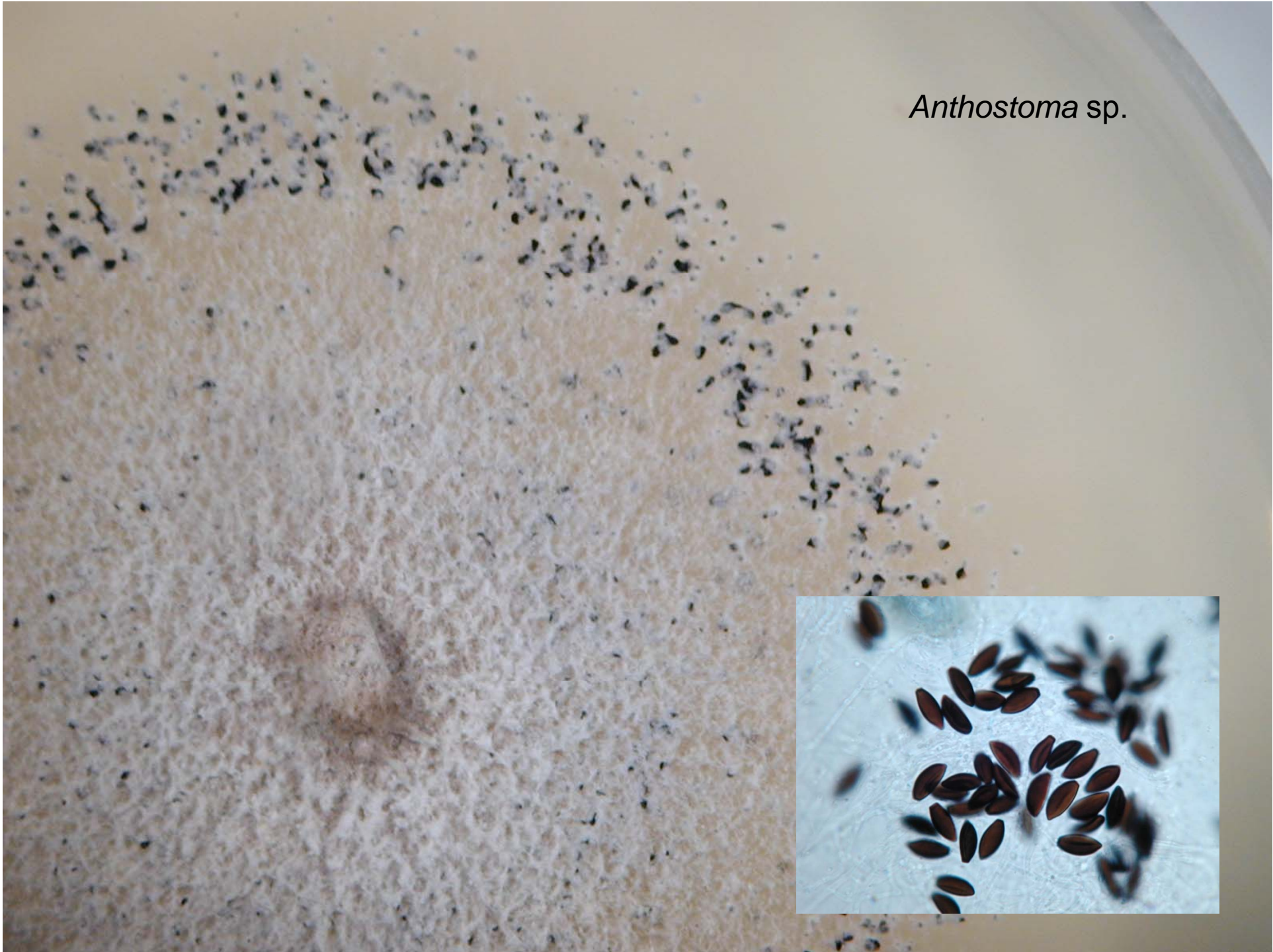
A micrograph showing a dense population of *Libertella faginea*. The organisms appear as numerous, thin, curved, thread-like structures, likely spores or young larvae, scattered across the field of view. The background is a uniform light blue color. A scale bar in the bottom right corner indicates a length of 50 micrometers.

Anthostoma turgidum

(*Xylariaceae*, *Xylariales*, *Xylariomycetidae*,
Sordariomycetes, *Ascomycota*)

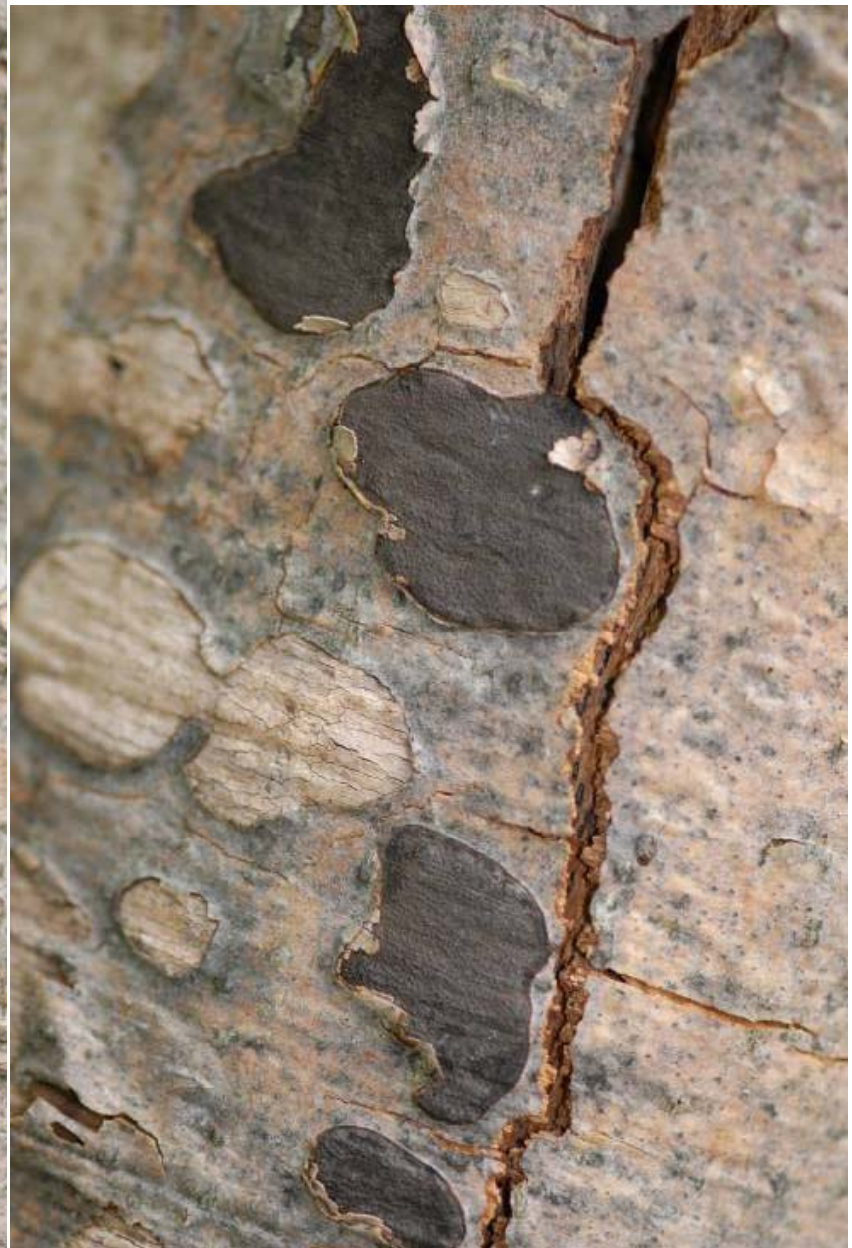

Anthostoma sp.

Biscogniauxia nummularia

(Xylariaceae, Xylariales, Xylariomycetidae, Sordariomycetes, Ascomycota)

Biscogniauxia nummularia

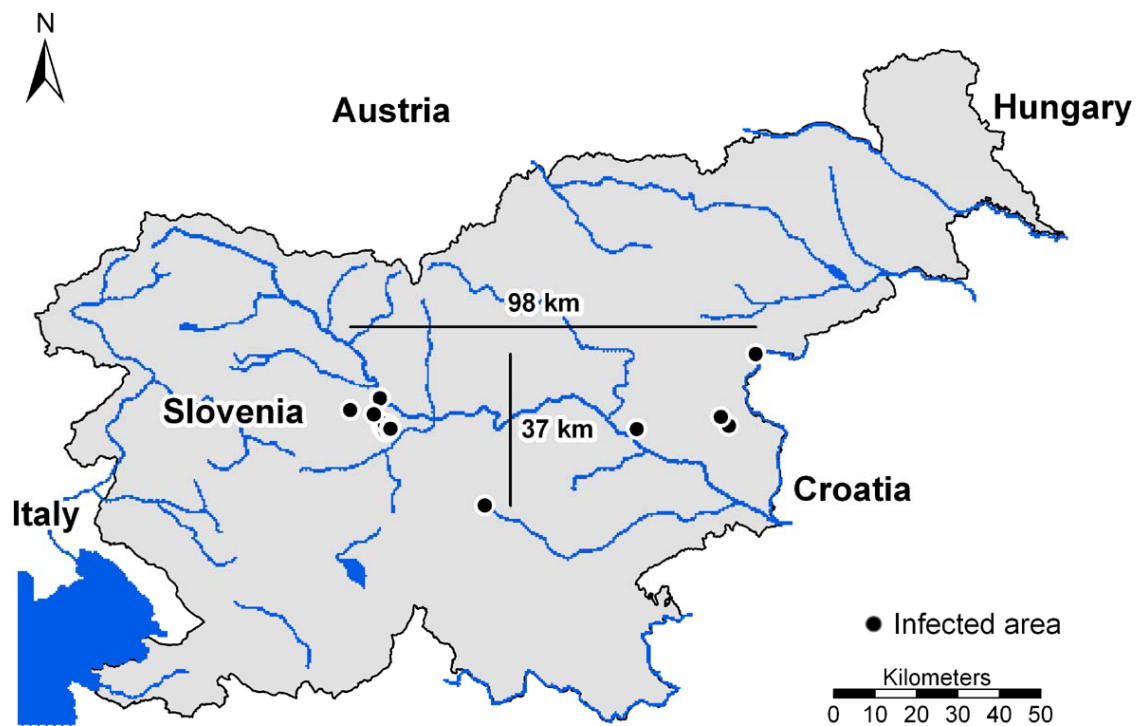
Biscogniauxia mediterranea

(*Xylariaceae*, *Xylariales*, *Xylariomycetidae*,
Sordariomycetes, *Ascomycota*)

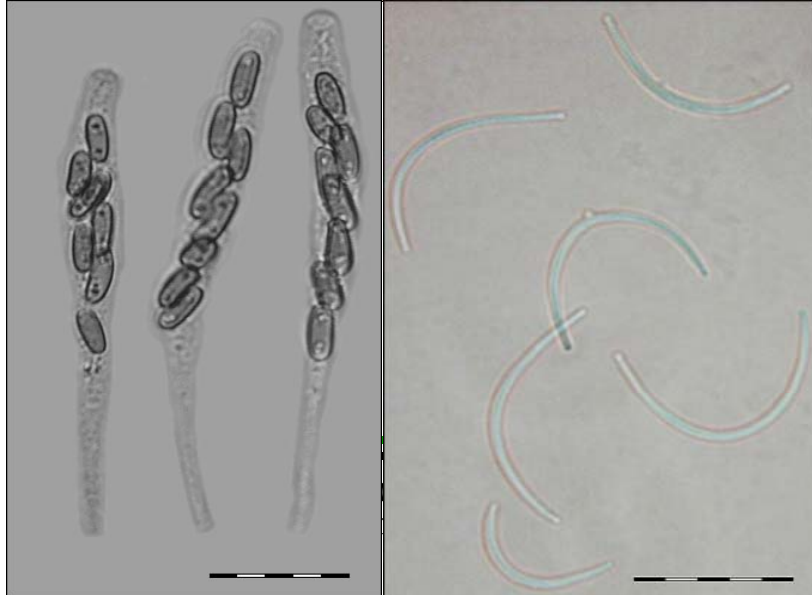
Eutypella parasitica

(*Diatrypaceae*, *Xylariales*, *Xylariomycetidae*,
Sordariomycetes, *Ascomycota*)

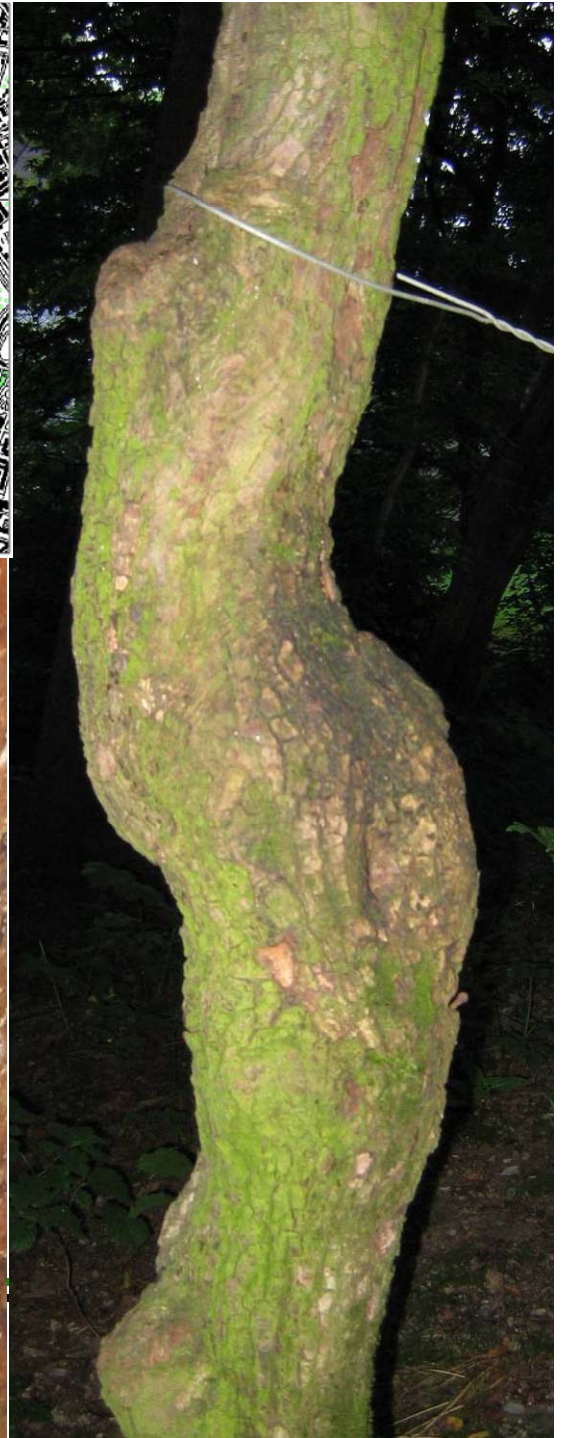
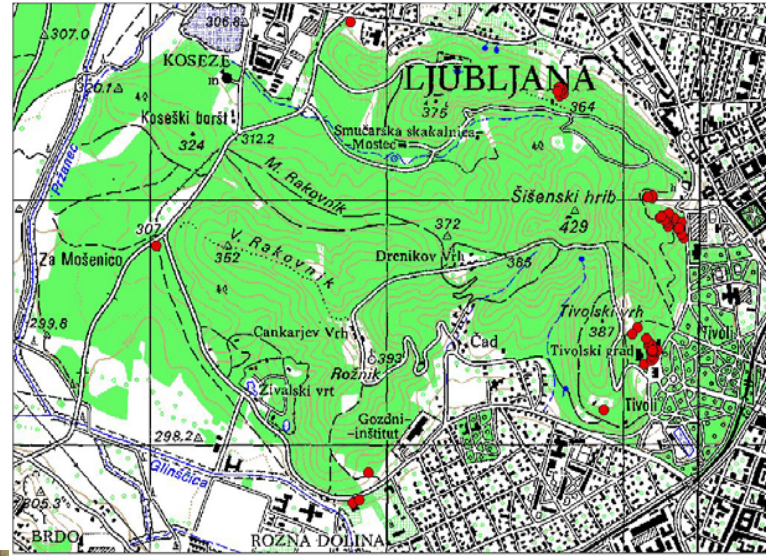

Gozdarski inštitut Slovenije
Slovenian Forestry Institute

Eutypella parasitica

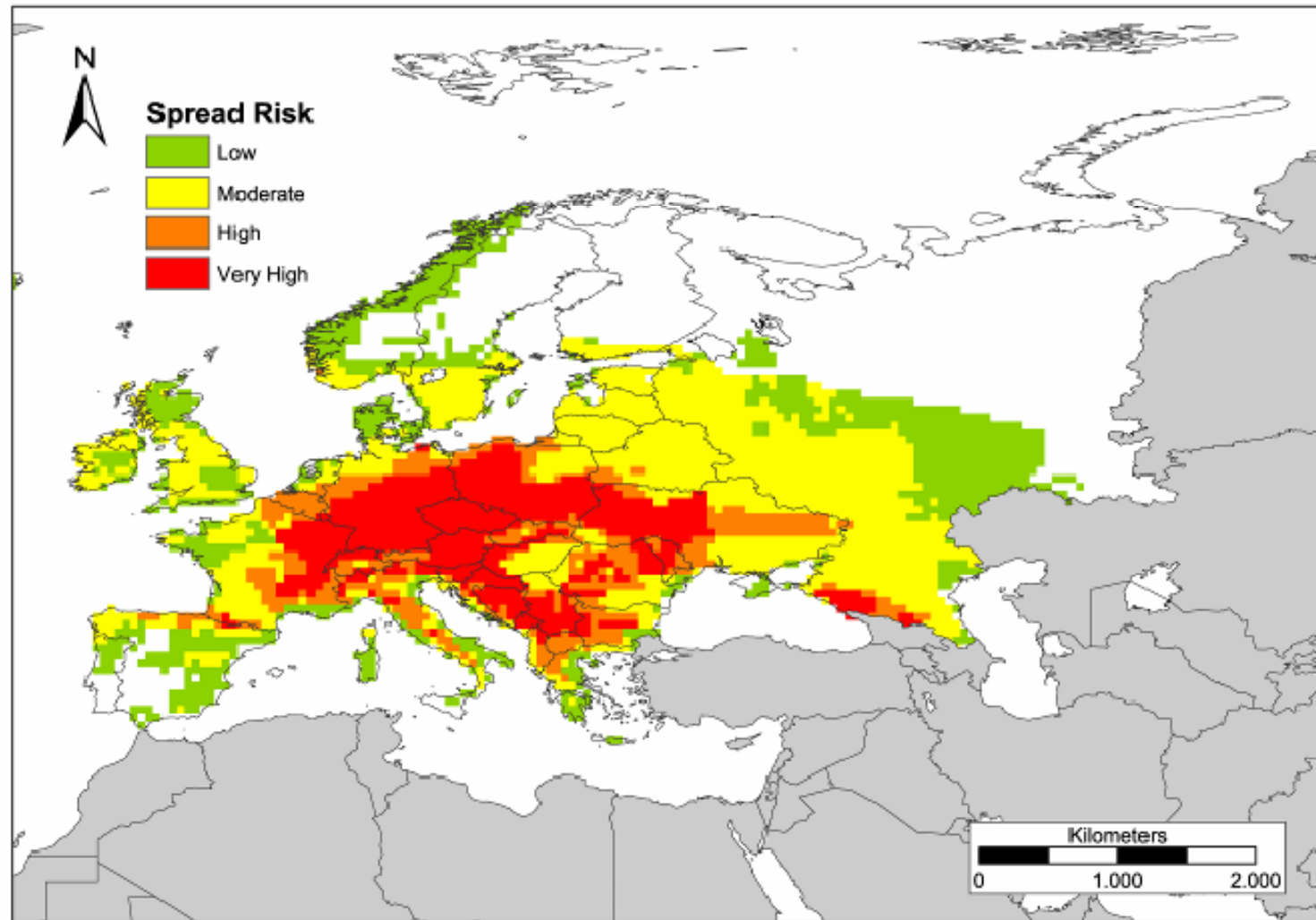
Eutypella parasitica

Ocena tveganja za *Eutypella parasitica* v Evropi

<u>Spread risk</u>	<u>Area (km²)</u>	<u>Precentage (%)</u>
Very high	1,404,033	13
High	915,835	8
Moderate	2,875,609	26
Low	1,733,424	16

Modeliral
dr. Nikica
Ogris

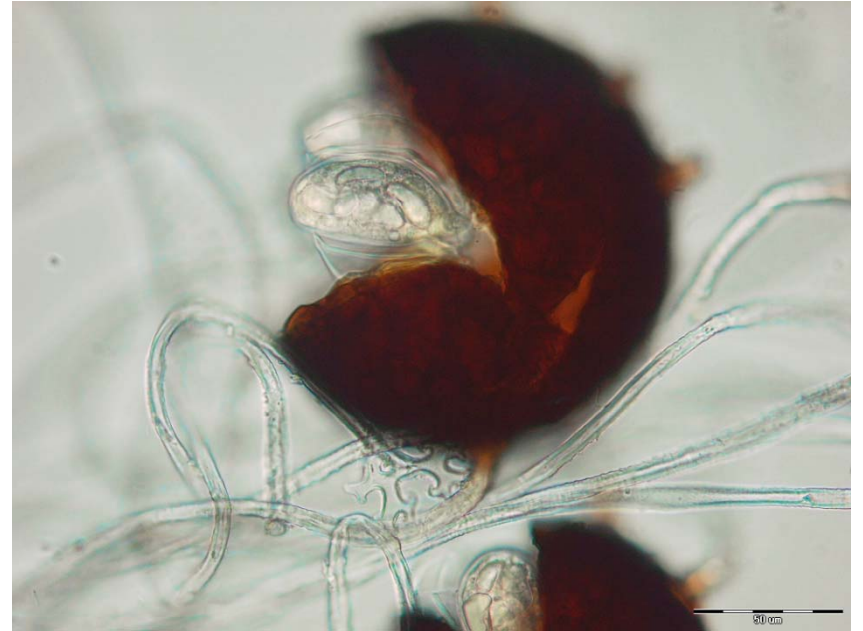
Rhytisma salicinum (*Rhytismataceae*, *Leotiomyces*, *Ascomycota*)

Erysiphe elevata

(*Erysiphaceae*, *Erysiphales*, *Leotiomycetidae*,
Leotiomyces, *Ascomycota*)

- *Catalpa*

Erysiphe elevata

Ampelomyces quisqualis
(*Phaeosphaeriaceae*, *Pleosporales*,
Pleosporomycetidae,
Dothideomycetes, *Ascomycota*)

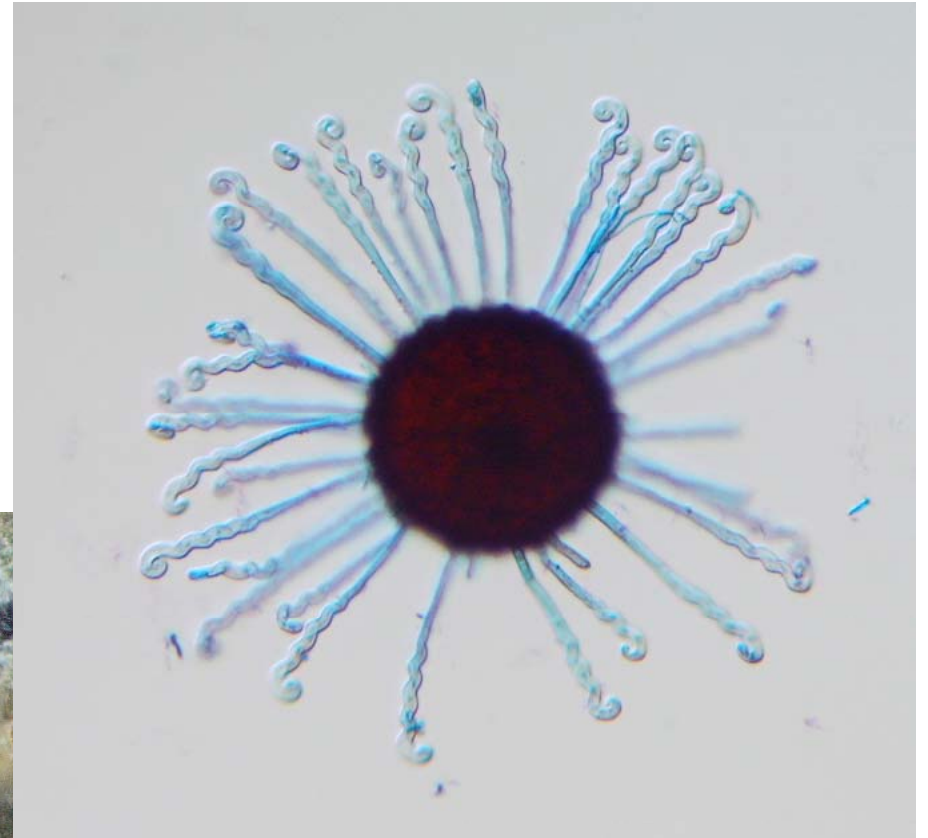
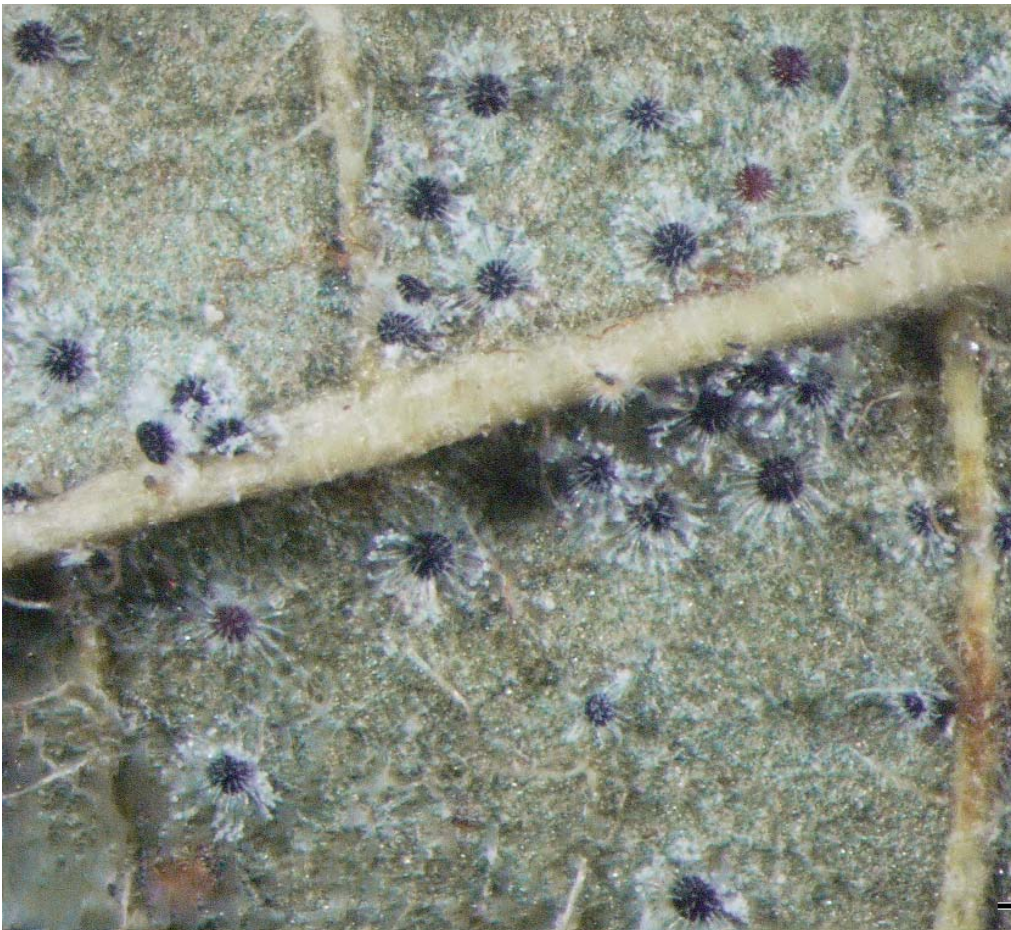
na *Erysiphe elevata*

Erysiphe flexuosa

(*Erysiphaceae*, *Erysiphales*,
Leotiomycetidae, *Leotiomycetes*,
Ascomycota)

- *Aesculus*

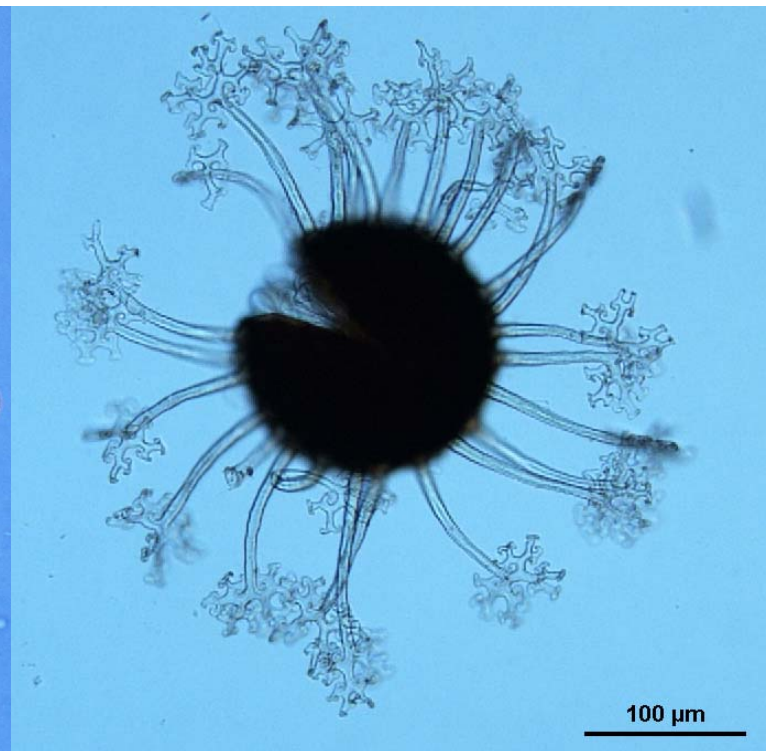
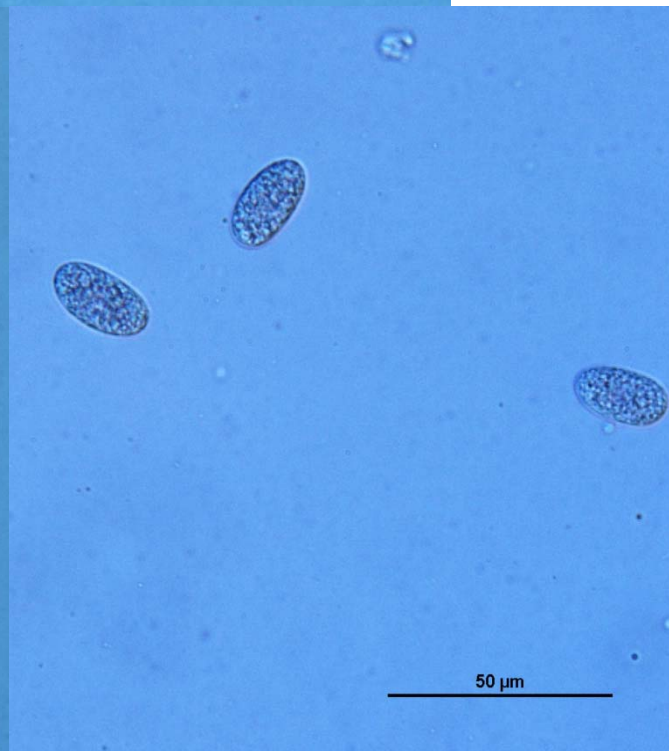
Erysiphe flexuosa

Erysiphe azaleae

(*Erysiphaceae*, *Erysiphales*,
Leotiomycetidae, *Leotiomyces*,
Ascomycota)

- *Rhododendron*

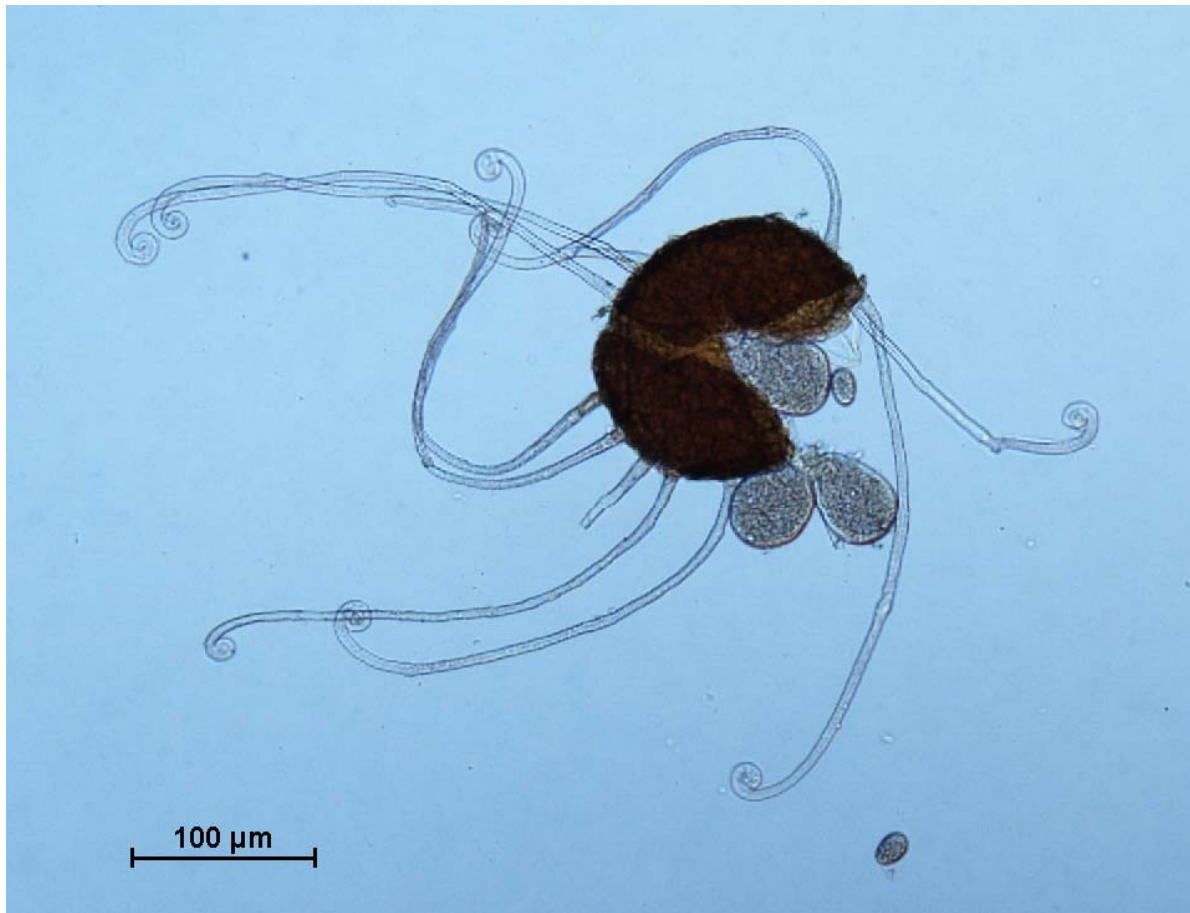
Erysiphe azaleae

Erysiphe arcuata

(*Erysiphaceae*, *Erysiphales*, *Leotiomycetidae*,
Leotiomycetes, *Ascomycota*)

- *Carpinus betulus*

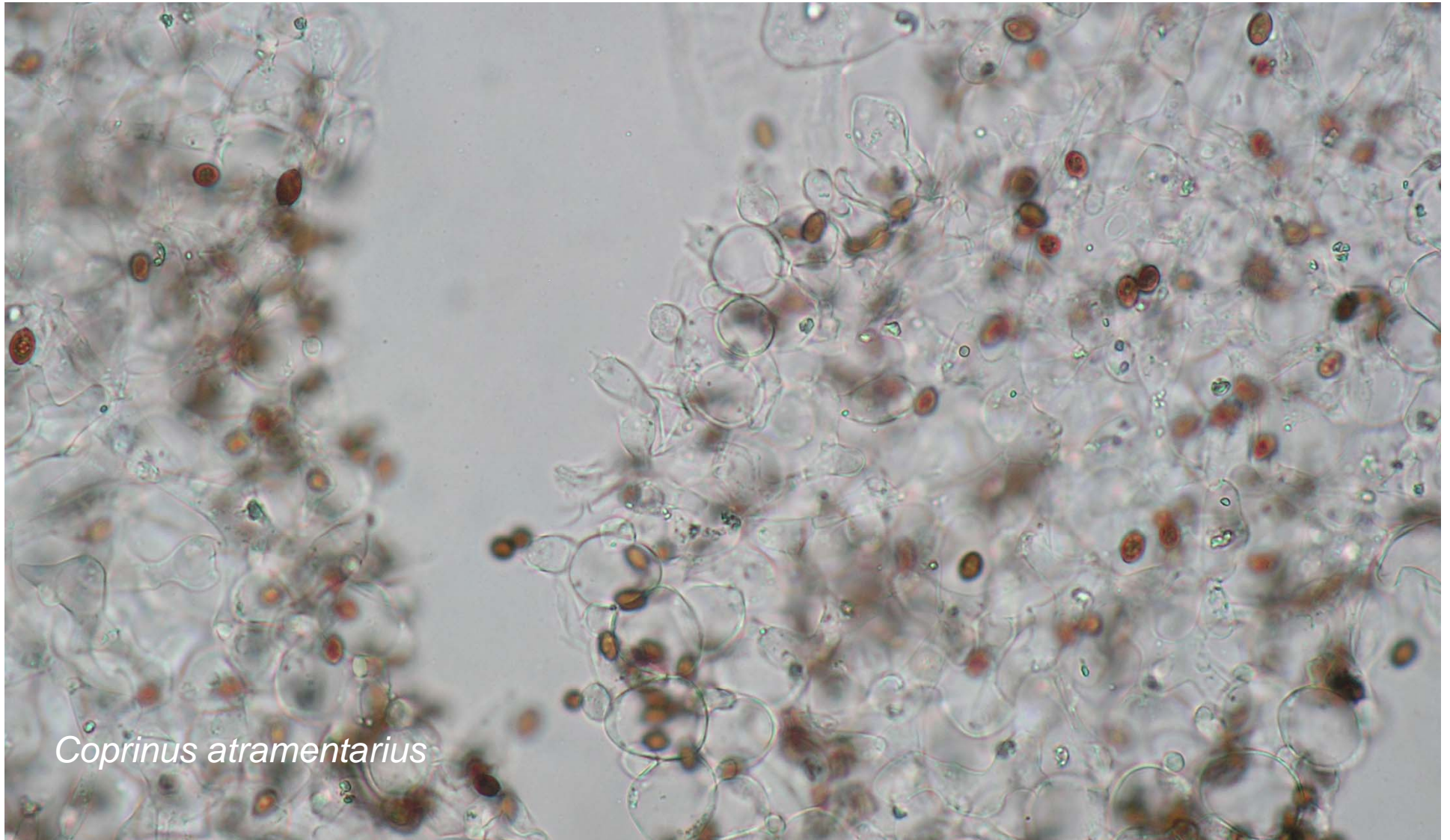

Erysiphe arcuata

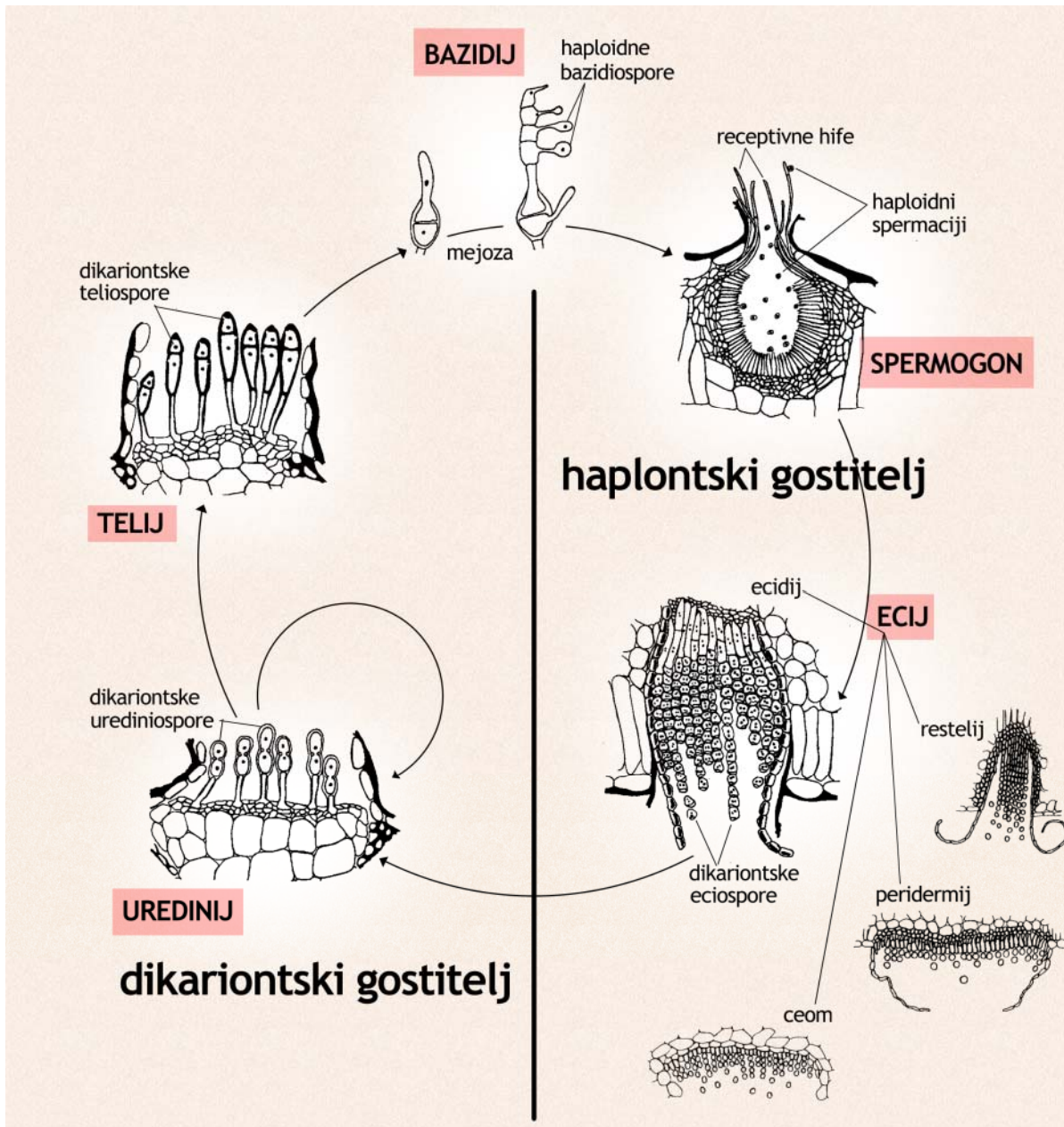

Deblo: *Basidiomycota* (prostotrosnice, pribl. 32.500 vrst)

Coprinus atramentarius

Deblo *Basidiomycota*, poddeblo *Pucciniomycotina*

Razvojni krog tipične rje (makrociklična, heteroecična rja)

Gymnosporangium sabinae

(*Pucciniaceae*, *Pucciniales*,
Pucciniomycetes, *Basidiomycota*)

- *Pyrus*, *Juniperus*

Gymnosporangium sabiniae

Gymnosporangium sabinae

Coleosporium tussilaginis

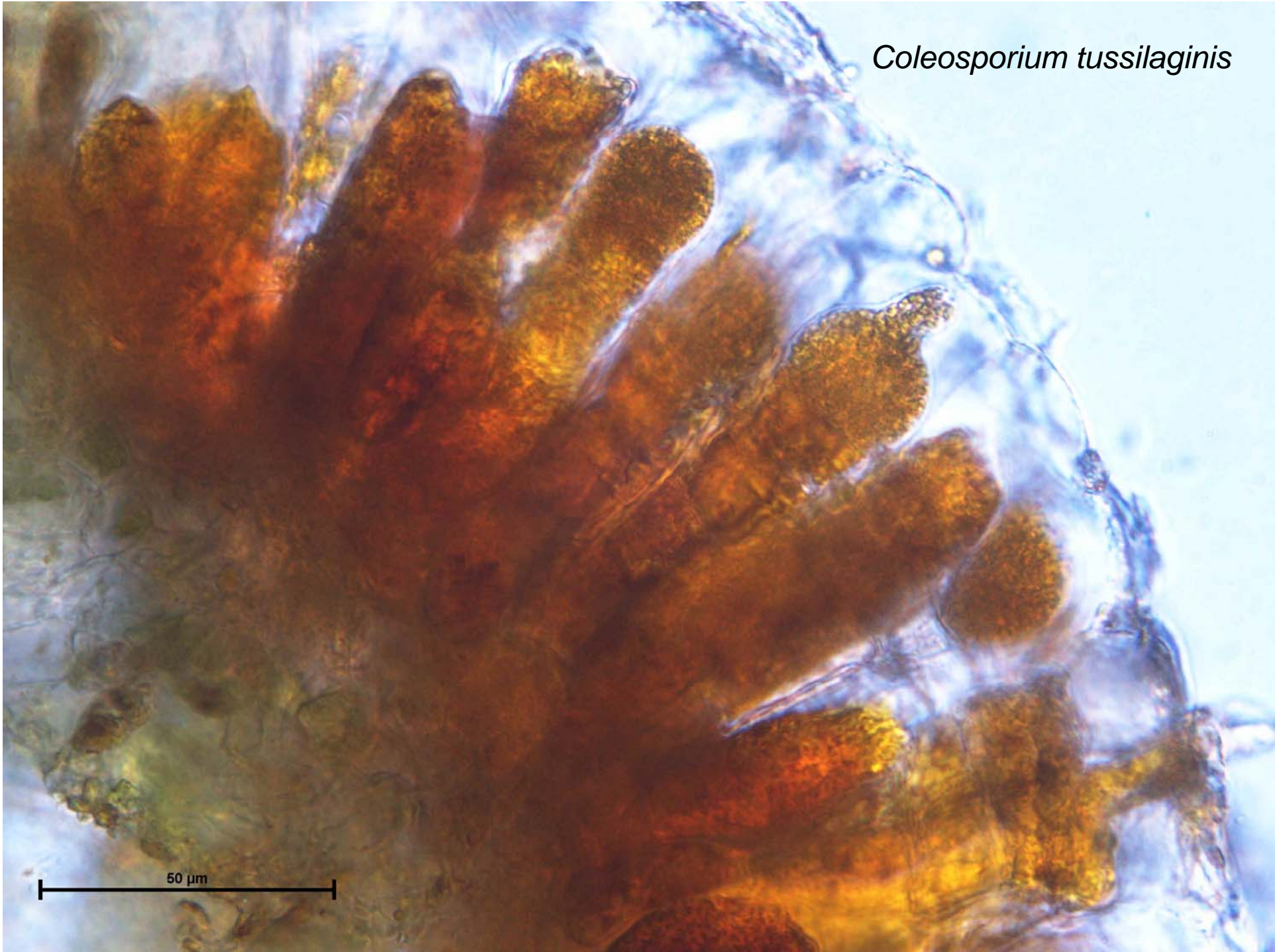
- *Pinus* spp, Asteraceae

Coleosporium tussilaginis

Coleosporium tussilaginis

50 μm

Gymnosporangium gracile

(*Pucciniaceae*, *Pucciniales*, *Incertae sedis*, *Pucciniomycetes*, *Basidiomycota*)

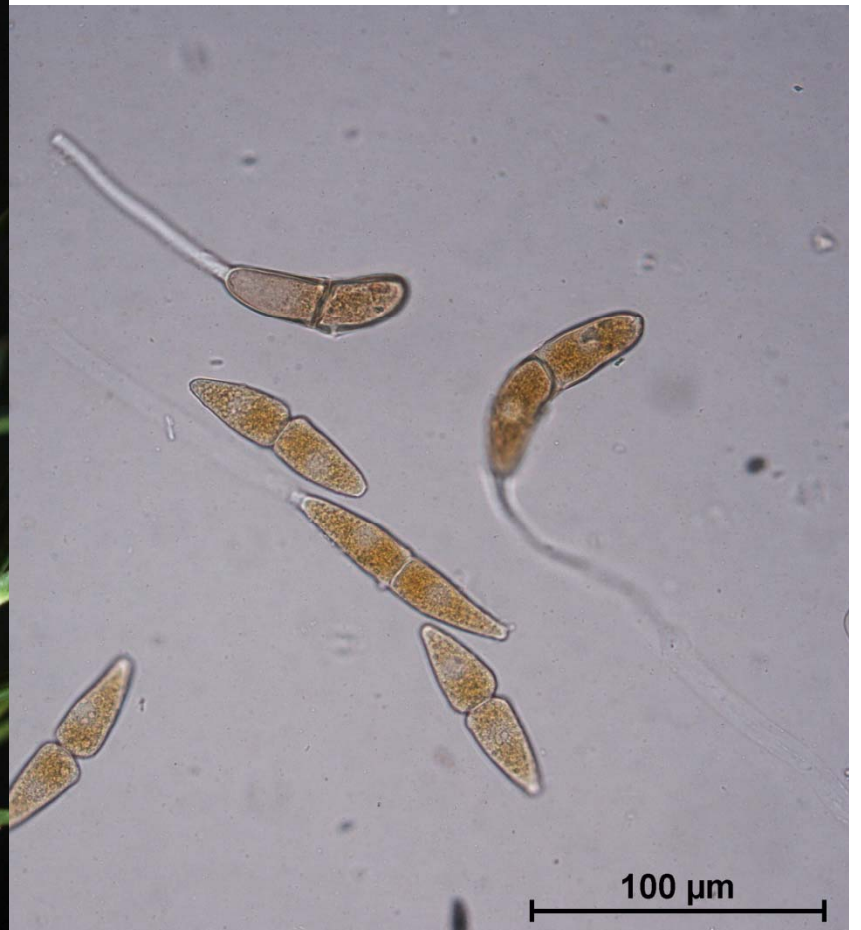
- *Juniperus* spp., *Rosaceae*

Gymnosporangium gracile

- *Juniperus oxycedrus*

Gymnosporangium gracile

2 mm

Gymnosporangium gracile

50 μ m

Gymnosporangium gracile

Gymnosporangium gracile

Gymnosporangium gracile

Puccinia adoxae

(*Pucciniaceae*, *Pucciniales*,
Incertae sedis, *Pucciniomycetes*,
Basidiomycota)

- *Adoxa moschatellina*

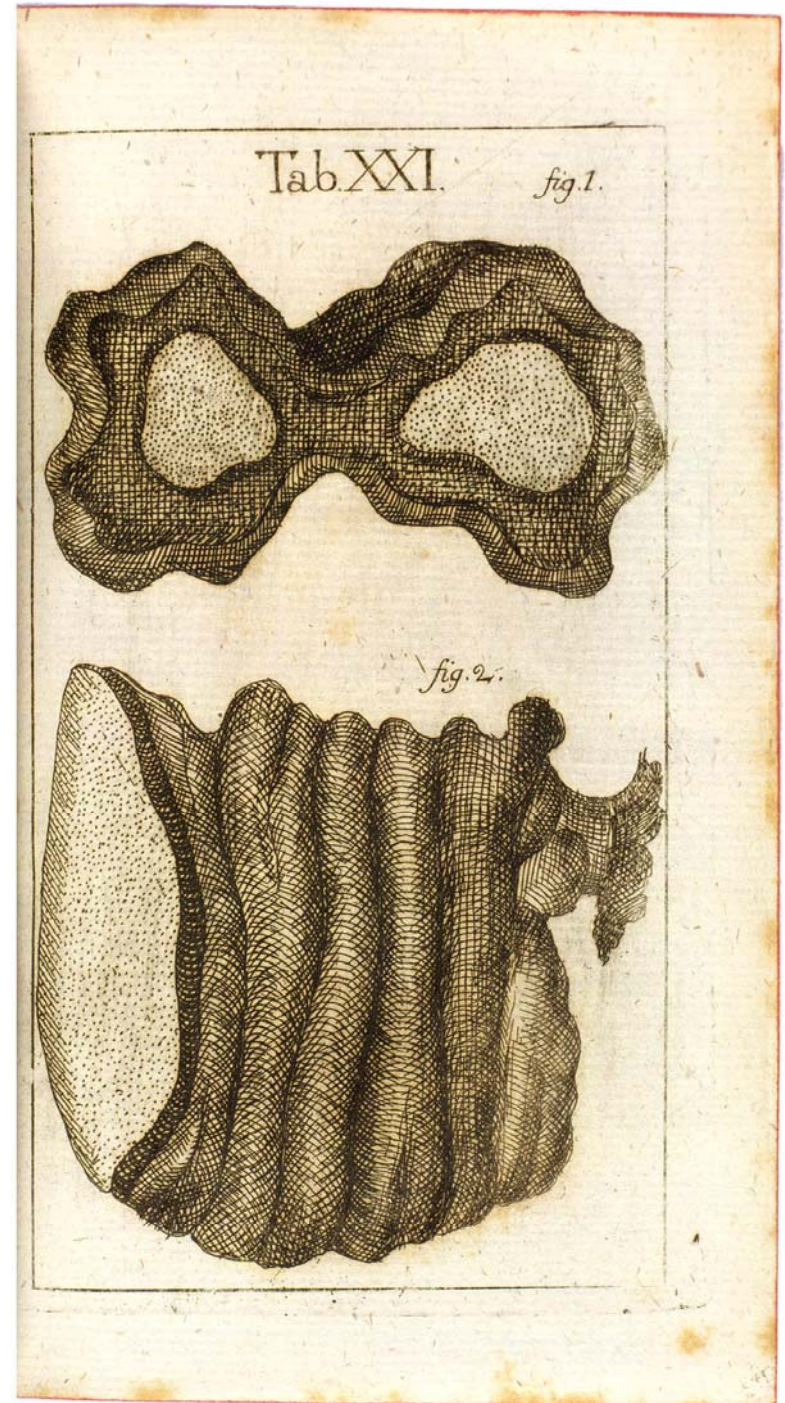

Joannes Antonius Scopoli (1723 - 1788)

V 15 letnem raziskovalnem delu pri nas je opisal nekaj sto novih vrst gliv. Najpomembnejši njegovi deli sta prva in druga izdaja knjige *Flora Carniolica* (1760, 1772).

Wilhelm Voss

V delu *Mycologia Carniolica* (od 1889 do 1892) navaja podatke o 1.649 glivah, ki jih je našel v Sloveniji. Njegova mikoteka je shranjena v herbarijih LJU in LJM.

Nekaj pomembnih zbirk gliv je shranjenih v tujini:

- Karl Reichinger (1903) – Naravoslovni muzej, Dunaj;
- Karl von Keissler (1905 - 1908) – Naravoslovni muzej, Dunaj;
- Otto Jaap (1907) – Naravoslovni muzej, Dunaj;
- Unger (1938) – Botanični inštitut dunajske univerze.

V Prirodoslovnem muzeju Slovenije hranijo glive v naslednjih herbarijih :

Herbarij W. Voss (*Fungi*) - 77 map;

Herbarij S. Robič (*Fungi*) - 8 map;

Herbarij S. Robič & V. Plemel (*Fungi*) - 1 mapa; *Flora exsiccata Austro-Hungarica* (*Fungi*) - 2 mapi; *Fungi europaei* - 1 mapa; *Fungi* (v vžigaličnih škatlah) 10 škatel; Modeli domačih strupenih in nestrupenih gob H. Arnolda - 13 škatel

Mikološka zveza Slovenije združuje 20 gobarskih društev in ima skoraj 1000 članov.

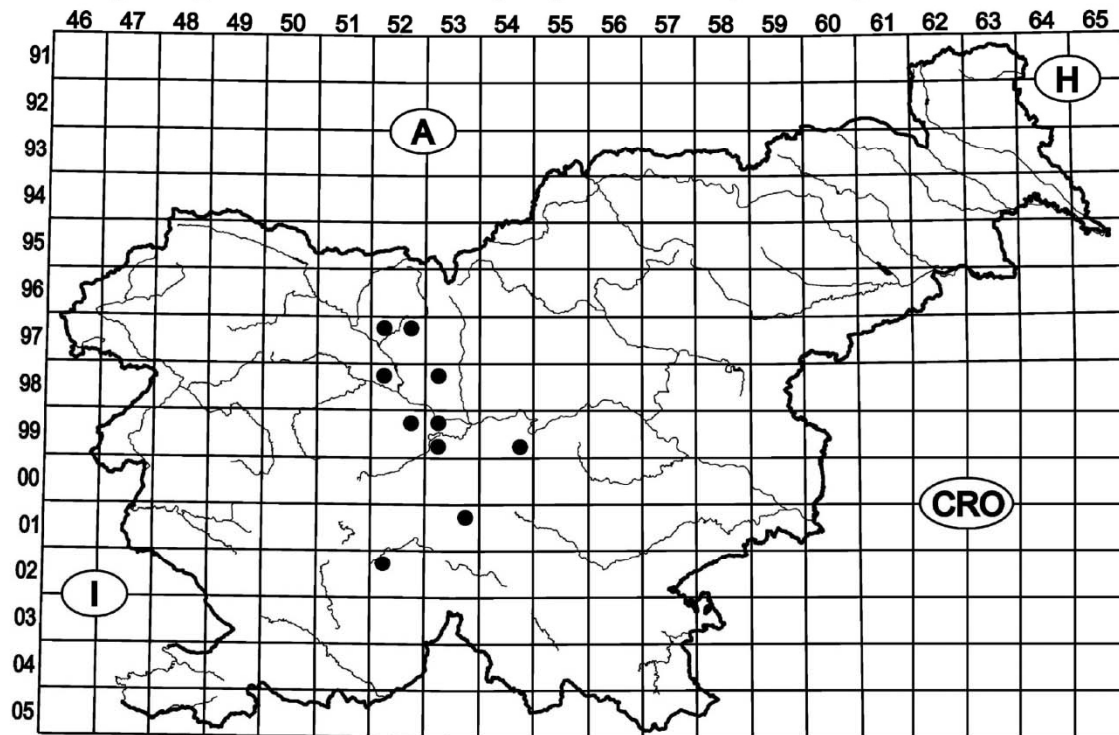
	leto ustanovitve
• GD "Bisernica" Celje	– 1964
• GD Cerknica	– 1983
• GD "Ajdovec" Gornji grad	– 1996
• GD Ilirska Bistrica	– 1972
• GD Jesenice	– 1969
• GMD Slovenske Istre Koper	– 1988
• GD Kranj	– 1970
• GD "Sinji goban" Laško	– 1986
• GD Ljubljana	– 1961
• GD "Jurček" Maribor	– 1994
• GD "Lisička" Maribor	– 1966
• GD Most na Soči	– 1983
• GD "Ježek" Muta	– 1997
• GD Novo mesto	– 1978
• GD "Samorastniki" Ravne na Koroškem	- 1979
• GD Ribnica	– 1975
• GD Sežana	– 1974
• GD Škofja Loka	– 1972
• GD Tolmin	– 2001
• GD "Kostanjevka" Zreče	– 1992

Borov glivec
BOROVA GLIVA
Spakáassis crispa
UŽITNA

Cordyceps militaris (L.) Link (1833)

- 0153/2 VD (1974) M
- 0252/1 VD (1994) E
- 9752/1 MB (1994) E
- 9752/2 VD (1974) M
- 9852/1 VD (1976) M*2
- 9853/1 TB (1976) M
- 9952/2 JD (1993) Z
- 9953/1 EŠ (1993) E
- 9953/3 EŠ (1993) E
- 9954/4 JD (1994) Z

